

FOTO : LARS THOLANDER

Renovering af Hofrådets Hus 1774

Storegade 11, 6440 Augustenborg

HOFRÅDENS HUS S/I

Hofrådets Hus 1774

Hofrådets Hus er et fredet hus fra 1774 på Storegade i Augustenborg. Efter i mange år at have fået lov til at forfalde, har huset siden 2016 været under restaurering. Det er gennemført af Hertugbyens Bevaringsforening og den selvejende institution Hofrådets Hus S/I, der er stiftet som borgerinitiativer med stor lokal opbakning. Foreningen købte huset 2015 og var derefter medstifter af den selvejende institution, som huset blev overdraget til.

Den påbegyndte restaurering - med indsats af virkelig mange frivillige arbejdstimer - har indtil nu bragt projektet langt: Hovedbygningen fremtræder udadtil smuk og velholdt, og grunden er fremkommelig og opryddet. Midler til den omfattende renovering kommer primært fra medlemmerne af Hertugbyens Bevaringsforening, Slots-og Kulturstyrelsen, Sønderborg Kommune, fonde og virksomheder.

Målet er, at Hofrådets Hus skal stå færdigt i 2024 - 250-året for husets opførelse. Planen er, at stueetagen skal danne ramme om udstillinger, møder og arrangementer, mens 1. salen skal anvendes til udlejning, der vil sikre det primære grundlag for husets fremtidige økonomi.

Facaden 2020

At redde og udvikle Hofrådets Hus er et mål i sig selv, men også et vigtigt led i at redde et enestående kulturmiljø omkring Augustenborg Slot og gøre området yderligere attraktivt som bosætningssted og turistmål. Projektet har virket som katalysator for, at Sønderborg Kommune styrker indsatsen herfor. En samlet plan er tæt på færdiggørelse.

Dette hæfte beskriver nærmere planerne for restaureringen af huset, historien, kommunens visioner og forening og institution bag huset

Indhold:

- Side 2 **Renoveringen af Hofrådets Hus**
- Side 7 **Historien**
- Side 9 **Sønderborg Kommune har fokus på Hertugbyen**
- Side 11 **Hertugbyens bevaringsforening**
- Side 12 **Hofrådets Hus S/I**

FOTO : LARS THOLANDER

Hofrådets Hus 2016

Renovering af Hofrådets Hus

Målet er, at huset skal være færdig renoveret i år 2024 - 250 året for husets opførelse. For at realisere målet er renoveringsarbejdet delt op i 3 faser med flg. hovedaktiviteter

1. **Beskytte huset i 2016-2018**
 - a. Tagrenovering, herunder nye skorstene og genopmuring af gavle
2. **Gøre huset pænt at se på i 2019-2021**
 - a. Renovering af facader, vinduer og døre
 - b. Rydning, oprensning og græssåning i haven
3. **Gøre huset brugbart 2022-2024**
 - a. Indvendig restaurering og nyindretning incl. alle installationer
 - b. Etablere en have med udgangspunkt i historien.

FOTO : LARSTHOLANDER

1. Beskytte huset

Da Hertugbyens Bevaringsforening overtog Hofrådets Hus i 2016, var huset tæt på at falde sammen, da taget var meget utæt, efter at det gennem flere år havde regnet ind. Siden er alt træværk blev renoveret og i nogle tilfælde udskiftet. Nyt fast undertag blev lavet, og teglstenene blev genbrugt efter at være blevet rensset. Gavlene var tæt på kollaps, så de blev også genopført ligesom husets to skorstene.

Tagrenoveringen kostede ca. 2,1 mio. kr., og blev finansieret af midler fra Slots- og Kulturstyrelsen, Fabrikant Mads Clausen Fond, Linak A/S, SE vækstpulje, BHJ fonden, Sonning fonden, Sønderborg Kommune og medlemmer af Hertugbyens Bevaringsforening.

Dertil kommer en frivillig arbejdsindsats på ca. 1.000 timer.

2. Gøre huset pænt at se på 2019-2021

Fra starten har Hertugbyens Bevaringsforening og den selvejende institution ønsket at gøre Hofrådets Hus præsentabelt fra gaden.

Husets størrelse og centrale placering i forhold til slottet betyder, at facadens stand har betydning for det samlede indtryk af Storegade med de mange historiske huse. Frivillige kræfter, herunder to erfarne murere, gennemførte en total afrensning af facaderne, hvor der i tidens løb var blevet brugt mange forskellige pudsematerialer og typer af maling.

Efterfølgende blev væggene repareret, pudset op og kalket, som foreskrevet ved renovering af et fredet hus.

Vinduerne og døre blev nødtørftigt tætnet og malet med linolie for at stoppe det fortsatte forfald.

Haven var et ubeskriveligt vildnis, og mange frivillige timer er blevet brugt på at rydde haven og efterfølgende tilså den med græs. Den store rødbøg er naturligvis blevet skånet, og den vil også i fremtiden få en fremtrædende plads.

Alt i alt blev der brugt ca 2.000 frivillige arbejdstimer af vores såkaldte mandagshold, og dertil ca 40.000 kr. af egne midler.

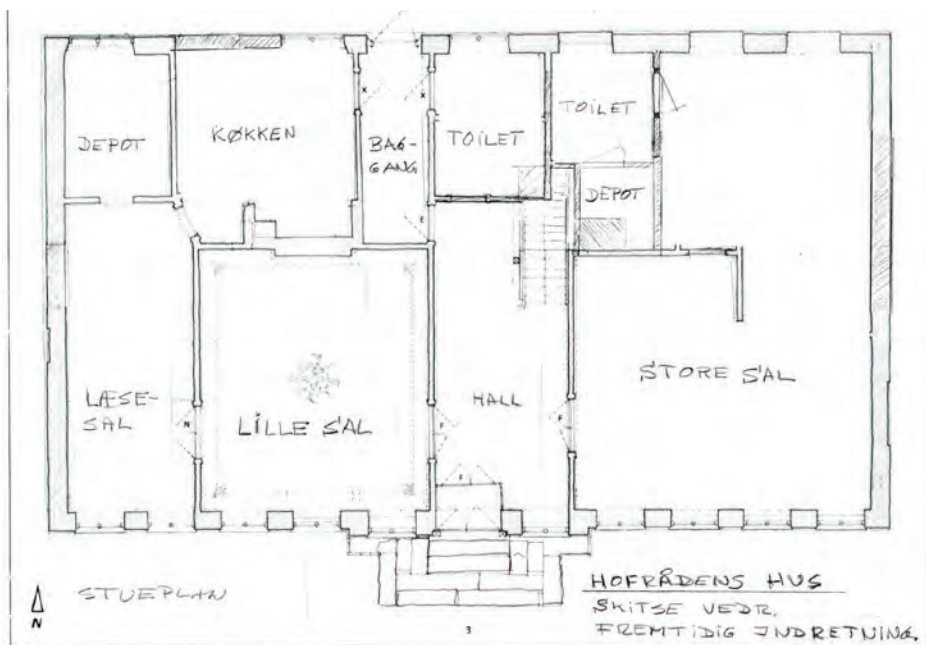
Huset fremstår i dag klar til en komplet reovering af vinduer og døre med eksterne håndværkere. HB's mange frivillige vil dog fortsat understøtte reoveringsarbejdet med ca. 1.000 timer, og dermed sikre, at omkostningerne bliver holdt så lave som muligt.

3. Gøre huset brugbart 2022-2024

Ved overtagelsen var husets indretning præget af talrige ombygninger og stærkt forfald, ikke mindst på grund af det utætte tag. Samtidigt var alle rum mere eller mindre fyldt til randen med skrammel.

HB's frivillige fik ryddet alle rum og fjernet de fleste ikke-oprindelige skillevægge.

Der er etableret en overordnet plan for husets anvendelse, hvor stueetagen er tænkt til brug for offentlige formål som udstillinger og mødefaciliteter for borgerne.

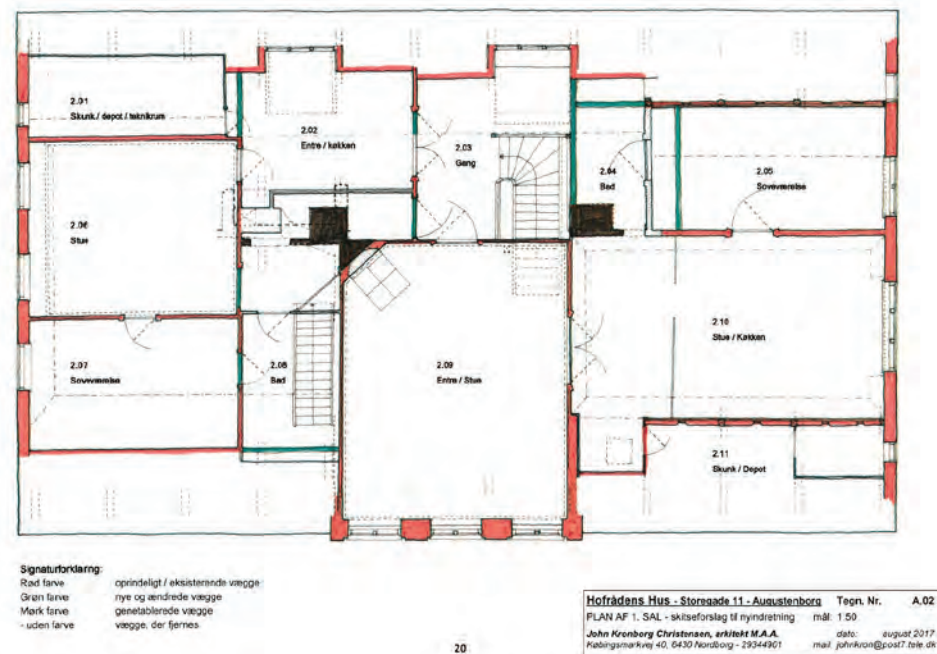

Plan vedr. indretning af stueetagen og 1. sal.

Ikke godkendt af Slots- og Kulturstyrelsen

Det er planen at indrette to lejligheder på hhv. ca. 40 kvm og 70 kvm i 1. salen for på den måde dels at skaffe indtægter, dels at sikre opvarmning og dagligt opsyn. Indtægter fra både 1. sal og stueetagens lokaler er en forudsætning for at skabe en bæredygtig økonomi for ejendommen. Derfor er det også planen at etablere udlejningsegne lokaler i stueetagen – dog med fokus på, at lokalerne kan understøtte både det lokale kulturliv og formidlingen af husets og Hertugbyens historie.

Den vestlige ende af stueetagen tænkes indrettet med to lokaler med tilhørende køkken på samlet ca. 55 kvm til brug ved mindre arrangementer for lokale foreninger.

De sidste godt 80 kvm i husets østlige ende vil efter planen blive indrettet som udstillingslokale. Her er der nogle muligheder som der skal arbejdes med, bl.a. at få overført det nuværende minimuseum om hertugslægten fra Augustenborg, der for tiden har til huse i slottets portbygning, til Hofrådets Hus.

Et alternativ kunne være at få genetableret det tidligere psykiatriske museum, der nu er opmagasineret i Middelfart, eller at imødekomme et eksisterende behov for lokaler til vandredstillinger.

Renoveringen vil i videst mulig udstrækning sikre bevarelse af det unikke i det fredede hus, særligt i forhold til gulve, lofter og trappen.

Haven skal indrettes, så den passer til huset, er let at vedligeholde og kan bruges til besøg af turister og til arrangementer.

Fremtidig drift af huset

Målet er, at Hofrådets Hus skal være økonomisk selvkørende, når det er færdigt.

Gennem udlejninger af lejlighederne og ved indtægter fra brugen af stueetagen, forventes at kunne skabe den fornødne indtægt på ca 100.000 kr om året til at dække omkostningerne til drift samt vedligeholdelse.

Hvis der efterfølgende skal gennemføres større renoveringsprojekter, vil det igen være nødvendigt at søge støtte hos offentlige og private fonde. Her tænkes specifikt på renovering af den ældre sidebygning, som vil bidrage til at få ejendommen til at fremtræde som et hele.

Historien om Augustenborg som slotsby.

Som udpræget og komplet slotsby er Augustenborg enestående i Danmark. Før 1651 lå der en almindelig landsby på stedet, men i årene 1651-60 måtte landsbyen vige for en herregård, som fik navnet Augustenborg.

Den første hovedbygning var af bindingsværk, men blev alligevel kaldt 'slot', da ejeren var hertug. Gradvis blev slottet og omgivelserne mere og mere storslået. I 1733 blev landbruget flyttet 300 meter væk, og der kom i stedet en stor herskabsstald. I 1764-76 anlagde man hele det nuværende, imponerende slotsanlæg med selve slottet, porthus og bygninger. Mod vest anlagde man en storslået park, som findes den dag i dag - om end i en mere enkel udgave.

Øst for slottet voksede gradvis en lille by frem. Både socialt, kulturelt og arkitektonisk var byen helt anderledes end egnens øvrige landsbyer. Byen omkring Augustenborg Slot var således ikke beboet af bønder, men af hoffunktionærer, håndværkere og handlende, der alle på hver sin måde var i hertughoffets tjeneste. Fra 1760'erne til 1800 blev der opført et stort antal nye huse i de to gader op mod slottet, Slotsallé og Storegade. Gaderne har den dag i dag et fælles stilistisk præg, som knytter dem til slottet.

Den centrale hertugby er på den måde forenet af både en i dansk sammenhæng enestående historie og et ydre udtryk i samme diskrete senbarok med detaljer fra rokoko og Louis Seize. Hertugbyen Augustenborg er i lille skala et modstykke til de planlagte slotsbyer, som man særligt finder i det tyske område.

Vær hilset

Hertugbyen bevarede sin karakter frem til 1848. Siden 1764 var hertugerne herrer over det halve Als, og Augustenborg fungerede som midtpunkt og administrationscentrum for de store besiddelser. Det fik dog en ende med treårskrigen i 1848-50. Hertugfamilien flygtede, og efter krigen måtte familien afstå slot og godser til den danske stat.

Slottet har siden rummet skiftende offentlige institutioner. Augustenborgs egentlige blomstringstid var forbi, men miljøet omkring slottet og i Hertugbyen er fortsat særdeles velbevaret.

Hofrådets Hus på Storegade 11 er det største og mest statelige af alle hertugbyens gamle privathuse. Det er formentlig bygget 1774 og har navn efter hofråderne og herredsfogederne H.J. Matthiessen og Johan Prehn, der boede i huset hhv. 1787-1820 og 1820-48.

Som herredsfogeder varetog H.J. Matthiessen og Johan Prehn, hele den offentlige og juridiske forvaltning af godserne på vegne af hertugen. Titlen 'hofråd' var en ærestitel, som hertugen gav til sine allerhøjeste funktionærer som en udmærkelse af dem - og samtidig en understregning af, at hertugen selv ikke blot var en almindelig godsejer, men en fyrste, der kunne uddele ærefulde titler ligesom kongen.

Hofrådets Hus er et stateligt senbarokhus i den typiske Augustenborgstil med gavlkvist midt for. Huset gennemgik en større renovering i midten af 1800-tallet, hvor vinduerne til gaden blev gjort større, men ellers fremstår huset fortsat som et meget fint eksempel på den stil, der er typisk for Hertugbyen. Med sin historie, placering og arkitektur er Hofrådets Hus en vigtig og uvurderlig del af et helt unikt kulturmiljø. Huset blev fredet i 1950.

Sønderborg Kommune har fokus på Hertugbyen

Sønderborg Kommune har gennem en årrække haft fokus på Augustenborgs unikke kulturværdier, særligt med udgangspunkt i byens historie som hertugby. Det har fra starten været byrådets vurdering, at Augustenborg og historien om hertugerne er unik - både i en lokal, national og international kontekst.

Ambitionsniveauet er derfor tilsvarende højt for den fremadrettede udvikling, som man forventer kan blive på samme niveau som de af Unesco udpegede byer i både Danmark og udlandet. Med budgetaftalen fra 2020 viste byrådet, at Sønderborg Kommune nu for alvor sætter retningen for dette bevaringsarbejde, der forventes at strække sig ud over selve budgetperioden.

Med budgetaftalen fra 2020, igangsatte Sønderborg Kommune udarbejdelsen af en masterplan for Hertugbyens fremtidige udvikling, indeholdende fire fokusområder med overskrifterne historie, kultur, natur og lokal. Der er dermed en klar rød tråd fra masterplanen til Augustenborgs bystrategi.

Ligeledes er der en klar sammenhæng til andre satsninger i kommunen. Et besøg i Hertugbyen vil for eksempel være i naturlig sammenhæng til øvrige turistoplevelser, hvad enten

det måtte være vandrede på Gendarmstien eller besøgende på det kommende Nordals Ferieresort.

Arbejdet med masterplanen er baseret på en lang række analyser om byens kulturhistorie, dens potentialer samt foreslåede handlinger, relateret til Hertugbyens bygningsmasse og offentlige pladser m.v. Potentialet i Augustenborg er stort – og arbejdet sætter derfor også store krav til kommunens engagement i området. De nuværende estimerer peger på, at offentlige arbejder ved torve, pladser, belægnings m.v. kan beløbe sig til op mod 125 mio. kr. Hertil kommer udgifter, som private bygningsejere måtte påtage sig i forhold til deres egne private boliger.

Ikke mindst derfor er samspillet med byens borgere, erhvervs- og foreninger helt centralt for udviklingen.

Det er afgørende, at interesserede bliver inviterede til at følge og bidrage konstruktivt til Hertugbyens udvikling. Mange deltager allerede, f.eks. frivillige som istandsætter den fredede bygning Hofrådets Hus og udarbejder informationsmaterialer om byen og slotsparken. Det lokale engagement er vigtigt, ikke kun i relation til konkrete projekter, men også i forhold til at udnytte potentialernes fulde styrke i forhold til f.eks. turisme, detailhandel og bosætning.

FOTO : LARS THOLANDER

Den Gamle Drengeskole

De kommende kommunale restaureringsarbejder, knyttet til den fredede Gamle Skole på Storegade, vidner også om ønsket om borgerinvolvering. Arbejdet er stadig i udbudsfasen, men det ligger i processen, at det skal samtænkes med en borgerrettet formidlingsindsats omkring udvalgte emner, eksempelvis vindues- og facadearbejder.

Sønderborgs byråd er således enig om, at potentialerne i Augustenborg skal forfølges. Det står imidlertid også klart, at det økonomiske omfang betyder, at de forventede tiltag vil blive implementeret gradvist. Masterplanen skal, når den er færdigudviklet, anvise konkrete tiltag, deres tilknyttede økonomi og en

mulig kronologi i tiltagenes realisering, som forventes at kunne strække sig frem mod 2030.

Byrådet ønsker, at mulighederne for at indgå et egentligt partnerskab med en eller flere eksterne fonde bliver undersøgt, således at disse kan være med til at sikre kvaliteten i de fremtidige arbejders gennemførelse.

I 2021 og 22 forventes fokus at være på arbejder i slotsparken og sammenhængen til bade- og bådhusene i Augustenborgskoven. Arbejdet skal koordineres med Naturstyrelsen og inddrage frivillige i relation til eventuelle blomsterbede i parken. De efterfølgende budgetbeløb skal frem mod 2023 konkretiseres i forbindelse med masterplanens færdiggørelse.

Nyt tag til Hofrådets Hus.

Hertugbyens Bevaringsforening.

Foreningen blev startet i 2014 af en række ildsjæle, som ikke kunne holde ud at se, hvordan de flotte huse på Storegade forfaldt. Foreningens formål er at arbejde for bevaringen og udviklingen af arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde bygninger og bymiljøer i

Augustenborgs historiske bykerne - og i øvrigt at fremme god bygningskultur i Augustenborg. Foreningen har i dag ca. 300 medlemmer og kan med sine midler støtte fonde og selvejende institutioner, hvis formål falder inden for foreningens formål.

Bogen "Kom inden for", omhandler Augustenborgs fredede huse. Udgivet af Hertugbyens Bevaringsforening. Indtægt går til bevaringsarbejde i Augustenborg.

Som frivillig forening er en af Hertugbyens Bevaringsforening's største udfordringer, at man kun kan motivere – og ikke tvinge - bygningsejerne til at passe deres huse på trods af fredninger. Det var også udfordringen med Hofrådets Hus, der blev overtaget i 2016, hvor huset efter årtiers forfald knap stod til at redde.

HB overtog huset for 1 kr., og siden har en trofast skare af frivillige sørget for en nænsom restaurering af facade samt indsamling af midler til hjælp fra professionelle, bl.a. til et nyt tag.

HOFRÅDENS HUS S/I

Hofrådets Hus S/I blev etableret som et samarbejde mellem Hertugbyens Bevaringsforening, Sønderborg Kommune og Museum Sønderjylland

Formål ifølge vedtægterne:

Institutionen har til formål at erhverve, renovere, drive og udvikle ejendommen beliggende Storegade 11, 6440 Augustenborg.

Institutionen har desuden til formål:

1. At gennemføre en fuldstændig restaurering af Hofrådets Hus og sikre, at denne gennemføres med støtte og på baggrund af den størst mulige sagkundskab og ekspertise såvel under projektering som udførelse, således at huset efter endt restaurering fremstår med størst mulig autenticitet.
2. At søge sidebygningen fredet og sikre, at denne samt husets haveanlæg restaureres/genskabes i størst muligt omfang.
3. At sikre, at hele ejendommen efter en restaurering anvendes til offentlige formål, der er med til at formidle og styrke den mest mulige autentiske oplevelse og formidling af den historiske Hertugby Augustenborg. Offentlige formål kan bl.a. være kulturhistoriske udstillinger og arrangementer samt lignende tiltag, til glæde for byens borgere og besøgende og til fremme af turismen

Involvering af borgerne

I Hertugbyens Bevaringsforening er der ca. 300 medlemmer, hvoraf rigtig mange har været involveret i restaureringen af Hofrådets Hus. Først blev der arbejdet med at få ryddet op, så der kunne laves en nøje beskrivelse og foreløbig plan for huset. Den stod restaureringsarkitekt John Kronborg Christensen for, og planen blev efterfølgende godkendt af Slots- og Kulturstyrelsen. Senere var foreningens medlemmer aktive i tagprojektet, og samlet set lagde de frivillige her mere end 1.000 timer i arbejdet. Et hverdagshold på 16 personer blev etableret, og med fast mødedag hver mandag har de lagt mere end 2.000 arbejdstimer i renovering af facaden og oprydning i haven. Økonomisk bliver huset også støttet af medlemmer gennem medlemskontingent i Hertugbyens Bevaringsforening samt ved gavebidrag. Det har betydet, at finansieringen af facaden og renoveringen af haven på alt ca. 40.000 kr. er sket for egne midler.

Økonomisk støtte til projekterne

Tagprojektet kostede ca. 2,1 mio. kr. at gennemføre. Det blev finansieret gennem bidrag fra Slots- og Kulturstyrelsen, Sønderborg Kommune, Sonning fonden, Fabrikant Mads Clausen fonden, SE Vækstfond, Linak A/S og BHJ fonden.

Det forventes, at der til renoveringen af vinduer og døre samt og den indvendige del af huset skal bruges yderligere 6-8 mio. kr. Projekterne kan således kun gennemføres, hvis HH igen kan få offentlige og private fonde til at støtte projekterne.

LINAK
WE IMPROVE YOUR LIFE

Kultur
MINISTERIET
SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

KØBENHAVNS
UNIVERSITET
Sonningfonden

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Danfoss

Sønderborg

KUNST VÆRKET
KUNSTVÆRKSTEDERNE I SØNDERJYLLAND

 *Herzogbyens
Bevaringsforening*

BHJ Fonden

NORLYS
Vækstpulje

